

Arktisk Råd er ikke til at komme uden om

Af *Jesper Hansen*, tidligere informationschef i Nuuk Kommune og seniorrådgiver i Arktisk Råds sekretariat. Står bag bloggen [Fra Limfjordens bredder](#) og [Arctic Business Network](#). Artiklen er første gang bragt i *Nordjyske Stiftstidende* 17. april 2016

- Arktisk Råd er helt uden diskussion det vigtigste politiske forum, når Kongeriget Danmarks arktiske strategi skal føres ud i livet. Det fortalte Kongerigets arktiske ambassadør Erik Vilstrup Lorenzen, da han i 2016 holdt gæsteforelæsning på Aalborg Universitet i forbindelse med Arktisk Råds 20 års fødselsdag.

Arktisk Råd blev dannet i 1996 i Iqaluit, som er hovedstaden i det delvist selvstyrende canadiske territorium Nunavut. Rådet består af de otte arktiske stater Canada, Kongeriget Danmark, Finland, Island, Norge, Rusland, Sverige og USA samt permanente repræsentanter for de oprindelige folk i Arktis fra seks forskellige organisationer, blandt andet ICC (Inuit) og samerne.

Helt enestående i international sammenhæng er det, at repræsentanter for de oprindelige folk indgår i rådet med samme taletid som de otte stater. Da alle beslutninger i Arktisk Råd skal træffes i enighed, giver det de oprindelige folk en helt særlig mulighed for at påvirke det politiske billede i Arktis. Et andet særkende ved Arktisk Råd er, at nationer uden for det arktiske område og organisationer kan opnå observatørstatus – og det er en mulighed, som flere og flere er interesserede i. I øjeblikket har 12 lande observatørstatus. Det er Frankrig, Tyskland, Holland, Polen, Spanien, Storbritannien, Kina, Italien, Japan, Sydkorea, Singapore og Indien. Blandt observatør-organisationerne kan nævnes Røde Kors, Nordisk Ministerråd og WWF.

Interessen for Arktis er stor på den internationale scene i øjeblikket – og derfor er der også kø for at opnå den eftertragtede observatørstatus. Der er i øjeblikket 16 nye ansøgere om observatørstatus - og der kommer sikkert flere til, inden rådet holder sit næste ministermøde – Arktisk Råds øverste organ – til foråret 2017 i Fairbanks, Alaska.

Kongerigets arktiske ambassadør Erik Vilstrup Lorenzen på Aalborg Universitet. (Foto: Jesper Hansen).

Blandt ansøgerne er der lande som Grækenland, Tyrkiet, Mongoliet og Schweiz. Af organisationer kan nævnes miljøgrupperne Oceana og Greenpeace, og der er også ansøgninger fra Association of Oil and Gas Producers og National Geographic Society samt ikke mindst EU, der i en årrække har bejlet til observatør-statussen.

Spørgsmålet om observatørerne er i øjeblikket et af de vigtigste debattemner i Arktisk Råd. De mange observatører bekymrer blandt andet repræsentanterne for de oprindelige folk, som frygter at miste indflydelse. Der er desuden et praktisk problem, fordi det altid har været tradition i rådet, at de fleste møder holdes ude omkring i de ofte meget små arktiske samfund – og det er simpelthen en udfordring mange steder at finde mødelokaler til op imod 1.000 mødedeltagere.

Arbejdet i Arktisk Råd foregår til dagligt i seks arbejdsgrupper samt nogle tidsbegrænsede såkaldte task forces, der består af videnskabsfolk og embedsmænd. Her laves en lang række rapporter, der danner baggrunden for rådets arbejde.

Et par gange om året mødes man på ambassadør-niveau til de såkaldte SAO-møder. SAO står for Senior Arctic Official, og Kongerigets SAO er i øjeblikket den arktiske ambassadør Erik Vilstrup Lorenzen. (Erik Vilstrup Lorenzen afløses i august af Hanne Fugl Eskjær, red.)

Den arktiske ambassadør er ikke alene, men flankeret af repræsentanter for Grønland og Færøerne. For nogle år siden var det anledning til en mindre konflikt, da Grønland i en periode valgte at boykotte arbejdet i Arktisk Råd, fordi man ved ministermødet ikke var garanteret en plads ved bordet, men der er i rådet stor forståelse for den særlige konstruktion, som Kongeriget Danmark udgør med tre relativt selvstændige rigsdele, fortæller Erik Vilstrup Lorenzen. Den grønlandske boykot varede da også kun få måneder, og grønlænderne er i dag aktive på mange fronter i Arktisk Råd.

Som nævnt er Arktisk Råds højeste myndighed udenrigsministermødet, der finder sted hvert andet år. Det er her, de egentlige beslutninger træffes – og her er der sket en væsentlig udvikling, siden den spæde start for 20 år siden, siger Erik Vilstrup Lorenzen.

- Arktisk Råd har undergået en forvandling fra at være et meningsdannende forum til et egentlig politisk forum, der træffer bindende beslutninger.

Gennembruddet kom ved ministermødet i Nuuk i 2011, hvor de arktiske lande enedes om et samarbejde på SAR-området (Search and Rescue). I de vidtstrakte arktiske områder er et samarbejde om søredning og lignende nærliggende, da der kun er meget begrænset kapacitet – og trafikken i de arktiske farvande er stigende både i form af krydstogtskibe og i form af råstofefterforskning. I 2013 enedes landene om en tilsvarende samarbejdsaftale om olieforureningsbekæmpelse.

Formandskabet i Arktisk Råd går på skift mellem medlemslandene hvert andet år i forbindelse med ministermøderne. I øjeblikket er USA formand – og formandskabet skifter i 2017 til Finland. Kongeriget Danmark har senest haft formandskabet i perioden 2009-2011.

Arktisk Råd drives i det daglige af et efter international målestok beskedent sekretariat med 11 medarbejdere. Det ligger i Tromsø i Nordnorge og holder til i lejede lokaler hos Norsk Polarinstitut. I den forbindelse vil jeg godt lige nævne, at sekretariatet blev grundlagt i 2007, og undertegnede var faktisk den første medarbejder i sekretariatet overhovedet. Jeg arbejdede i Arktisk Råd i perioden april 2007 til juni 2010 som seniorrådgiver. Jeg havde blandt andet rådets kommunikation som arbejdsområde, og det var en spændende pionertid, hvor alting – blandt andet en hjemmeside – skulle bygges op fra bunden. Da jeg forlod rådet og flyttede til Danmark, var sekretariatet vokset til fire medarbejdere.

Daværende udenrigsminister Per Stig Møller jokede dengang ved at fremhæve Arktisk Råd som et forbillede for andre internationale organisationer, der kunne lære af kun at have fire medarbejdere ansat.

Arbejdet i Arktisk Råd har altid været stærkt fokuseret på de særlige miljøforhold i Arktis – ikke mindst i lyset af klimaændringerne, men forrige år tog Arktisk Råd initiativ til dannelsen af et særligt Arktisk Økonomisk Råd, der skal arbejde med erhvervsspørgsmål.

Arktisk Råd er ikke det eneste internationale forum for arktisk politik. Danmark har sammen med USA, Rusland, Canada og Norge indgået den såkaldte Ilulissat-aftale, hvor landene er enige om, at spørgsmålet om grænsedragningerne i Polarhavet skal afgøres på fredelig vis og på et videnskabeligt grundlag, sådan som det er beskrevet i FN's Havretskonvention. Man er også enig om, at den arktiske politik skal formes i Arktisk Råd.

- Der er derfor ikke noget som helst alarmerende i, at Danmark/Grønland og Rusland har indgivet overlappende såkaldte submissioner (krav) på kontinentalsoklen i Polarhavet, siger Erik Vilstrup Lorenzen.

– Det viser jo blot, at Rusland følger spillereglerne.

- Arktisk Råd er også et godt eksempel på, at det kan lade sig gøre med et fredeligt samarbejde i Arktis. På trods af Krim-krisen arbejder vi godt sammen med Rusland i netop Arktisk Råd – og det er mit helt klare indtryk, at det fredelige samarbejde også er i Ruslands interesse, selv om der i pressen ofte spekuleres i en mulig konflikt i Arktis.

Som nævnt træffes alle beslutninger i Arktisk Råd i enighed – og det har flere gange været kritiseret, fordi denne konsensus-politik gør rådet langsomt arbejdende. Det har også været kritiseret, at de skiftende formandskaber gør det umuligt at lave en langsigtet arktisk politik, men den kritik afvises af Erik Vilstrup Lorenzen.

- Netop rådets arbejdsform gør, at der skabes langsigtede og holdbare løsninger. For mig at se er Arktisk Råd et af de internationale organer, der har haft den hurtigst voksende indflydelse – og Arktisk Råd er slet ikke til at komme uden om. Alle er enige om, at det er her, det sker, mener Erik Vilstrup Lorenzen.

Erik Vilstrup Lorenzens gæsteforelæsning på Aalborg Universitet var arrangeret af CIRCLA (Centre for Innovation and Research in Culture and Learning in the Arctic), som sammen med det nystartede AAU Arctic er det nordjyske universitets to centre for arktisk forskning.